

de voormalige DDR te worden geïntegreerd in de West-Duitse economie en gereed te worden gemaakt voor de 21^e eeuw naar westers model. De infrastructuur, de (her)inrichting van overheidsdiensten, sociale uitkeringen, reorganisaties en tal van andere publieke taken in de DDR dienden te worden hersteld en kostten een vermogen. Het Leibniz Instituut voor Economisch Onderzoek in Halle schat de totale netto transferkosten van de Bondsrepubliek aan de voormalige DDR op een kleine 2 biljoen euro (2.000 miljard). Bij dergelijke bedragen is het niet verwonderlijk dat – ruim 33 jaar na de hereniging – West-Duitse belastingplichtigen nog altijd een solidariteitstoeslag van 5,5 procent op hun inkomsten- en vennootschapsbelasting betalen ter financiering van de gewenste eenheid.

VOLKSEIGENER BETRIEB EN TREUHAND

Na de hereniging dienden de relevante en levensvatbare delen van de voormalige DDR-economie te worden geprivatiseerd. Aanvankelijk bestond de gedachte dat iedere Oost-Duitser daarvan zou profiteren door de verwerving van aandelen in de voormalige staatsbedrijven. Maar in de praktijk pakte dit heel anders uit. De Oost-Duitse economie bleek nagenoeg failliet. De aan de voormalige DDR-staat toebehorende *Volkseigene Betriebe* (VEB) werden door een daarvoor speciaal opgerichte trust (Treuhand) geprivatiseerd. De Treuhand verkocht 10.000 grote ondernemingen, 25.000 kleine ondernemingen en 50.000 stukken onroerend goed. Bij sluiting van de Treuhand in 1994 leverde dat een zure eindstand op van het verlies van

85 PROCENT VAN HET VOORMALIGE PUBLIEKE BEZIT WERD OVERGEDRAGEN AAN WEST-DUITERS

3 miljoen arbeidsplaatsen en een restschuld van 264 miljard D-mark.

Maar de geschiedenis van de Treuhand is vooral een verhaal van een gigantische herverdeling: 85 procent van het voormalige publieke bezit werd overgedragen aan West-Duitsers, 10 procent aan internationale investeerders en een kleine 5 procent aan Oost-Duitsers. Een herverdeling zoals die in de geschiedenis vrijwel nooit is voorgekomen. Een grap uit de voormalige DDR luidde destijds: “De gebeurtenissen van 1989 waren eigenlijk een revolutie! – Waarom? – Welnu, Karl Marx schreef dat een revolutie tot een volledige omwenteling van de eigendomsverhoudingen leidt.”

JENOPTIK EN CARL ZEISS MEDITEC

Slechts weinig voormalige DDR-ondernemingen behielden hun zelfstandigheid en een beursnotering lag al helemaal niet in het verschiep. Voor één onderneming was dat anders.

In 1846 opende de uit Weimar afkomstige Carl Zeiss een fijnmechanisch-optische werkplaats in Jena. Met zijn eerste leerling August Löber ontwikkelde en produceerde hij een jaar later de eerste Carl Zeiss-microscopen. Vanaf toen ging het bergopwaarts. Bij zijn dood in 1888 liet Carl Zeiss een succesvolle onderneming na met 327 werknemers.

Het eigendom daarvan werd ondergebracht bij de Carl-Zeissstichting, die sindsdien de ontwikkeling van de fijntechnische industrie en wetenschappelijk onderzoek ondersteunt. De stichting houdt tevens alle aandelen in Schott AG, de glasproducent die voortkwam uit de lenstechnieken van Carl Zeiss, eveneens in Jena.

Met het ontstaan van de DDR werd de stichting in 1948 onteigend. Het in de DDR resterende ondernemingsvermogen kwam in handen van de Oost-Duitse staat. De stichting moest tot 1992 wachten alvorens zij de aandelen weer in eigendom ontving. Per boekjaar 2022/2023 beheert de stichting een vermogen van ruim 1,2 miljard euro.

SPLITSING

De Tweede Wereldoorlog maakte een abrupt einde aan het succesverhaal uit het oosten van Duitsland. Jena werd aan het einde van de oorlog bezet door de Amerikanen. Toen die vernamen dat de stad in de Sovjet-zone zou komen te liggen, haalden ze de Carl Zeiss-onderneming leeg en voerden een deel van de bezittingen en tientallen werknemers mee naar de latere West-Duitse deelstaat Baden-Württemberg.

KERNCIJFERS VOORMALIGE DDR-ONDERNEMINGEN

Bedrijf	Beurswaarde	Koers-winstverhouding	Dividendrendement	Omzet	EBITDA	Ticker	Beurs
Jenoptik AG	€ 1,6 miljard	18,8	1,3%	€ 1.066 miljoen	€ 210 miljoen	JEN	Xetra
Carl Zeiss Meditec AG	€ 8,6 miljard	33,5	1,2%	€ 2.089 miljoen	€ 422 miljoen	AFX	Xetra